

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ		ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ (ΥΦΑΣΜΑ, ΧΑΡΤΙ & ΔΕΡΜΑ)		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων			
Διαλέξεις και Ασκήσεις Πράξης			
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ (στην Αγγλική)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://openclass.teilar.gr/courses/DDE114/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης

και Παράρτημα Β

- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Σκοπός και στόχος του μαθήματος είναι η γνωριμία των σπουδαστών με τις τεχνικές κατασκευής των τριών οργανικών υλικών όπως είναι το ύφασμα (ύφανση και κέντημα), το χαρτί και το δέρμα σε αρχαιολογικά, ιστορικά, εκκλησιαστικά, εθνολογικά και εθνογραφικά έργα. Εικονογραφική πρόσεγγιση και σημειωτική επιλέγεται για να παρουσιάσει στον σπουδαστή τον συμβολισμό των έργων. Τέλος, ο σπουδαστής γνωρίζει να αναλύει και να χρονολογεί άλλα έργα τέχνης μέσω του ενδυματολογικού συνόλου, της βιβλιοδεσίας και της δομής του δέρματος.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο σπουδαστής/ τρια θα είναι σε θέση να:

- Έχει κατανόηση τους βασικούς τρόπους κατασκευής υφαντών και κεντητικών έργων τέχνης,
- Τρόποι ύφανσης και βυζαντινές και μεταβυζαντινές βελονιές που χρησιμοποιήθηκαν σε εκκλησιαστικά και λαογραφικά υφάσματα,
- Τα αρχαιότερα δείγματα ύφανσης και που αυτά είναι αποθηκευμένα,
- Την ιστορική διαδρομή του υφάσματος από την Αίγυπτο, Μεσοποταμία, Αρχαία Ελλάδα μέχρι σήμερα,
- Τις τεχνικές και τα υλικά βαφής των υφασμάτων,
- Τους συμβολισμούς των εκκλησιαστικών υφασμάτων μέσα στην Ορθόδοξη Ανατολική Εκκλησία και διαφορές με την Ρωμαιοκαθολική.
- Αναγνωρίζει τις βασικές βιβλιοδετικές τεχνικές,
- Την δομή του χαρτιού,
- Την δομή του δέρματος.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

- Αυτόνομη Εργασία
- Ομαδική Εργασία ή *power point* παρουσίαση

3. ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα βοηθά τους σπουδαστές στην εξέλιξη τους ως συντηρητές και στην κάλυψη των ειδικών ιστορικών γνώσεων που θα πρέπει να έχουν αποκτήσει πριν την συντήρηση των εν λόγω έργων. Γνωρίζοντας τον συμβολισμό των οργανικών υλικών όπως είναι το ύφασμα, το χαρτί και το δέρμα έχουν καλύτερη άποψη για την παθολογία των φθορών και των τόπων διαχείρισης του. Ειδικά θέματα (case studies) οργανικών αντικειμένων εξετάζονται και παρουσιάζονται.

Συνοπτικά:

- Παρουσιάζονται τα υλικά κατασκευής υφασμάτων.
- Τύποι υφάνσεων αρχαιολογικών, εθνογραφικών, βυζαντινών και μεταβυζαντινών υφασμάτων και ενδυμάτων.
- Απεικόνιση υφασμάτων σε άλλες τέχνες (κεραμική, τοιχογραφίες κ.α.).
- Παρουσίαση ιστορίας και κοπής αρχαιολογικού, εκκλησιαστικού και λαογραφικού ύφασματος.
- Ιστορικά στοιχεία για την επεξεργασία και τις τεχνικές μεθόδους βαφής των ινών.
- Τεχνολογία κατασκευής του υφάσματος στον αργαλειό, των μεταλλικών νημάτων και κεντημάτων που χρησιμοποιούνται για την διακόσμηση των υφασμάτων.
- Το χαρτί και η δομή του
- Αρχαιολογία του βιβλίου: Πρώιμες διαδρομές στην Ανατολική Ασία, Δύση κ.α.
- Χαρτί και τυπογραφία
- Υδατόσημα, χαρτοποιητική μηχανή
- Το χαρτί και η χαρτοβιομηχανία στην Ελλάδα
- Τρόποι ταυτοποίησης κασκευαστικών υλικών χαρτιού
- Βιβλιοδετικές τεχνικές και υλικά κατασκευής
- Δέρμα: υλικά και τεχνικές βυρσοδεψίας
- Τεχνικές βαφής δέρματος
- Δομή δέρματος.

Το μάθημα ολοκληρώνεται με την επίσκεψη των σπουδαστών σε συλλογή υφάσματος, χαρτιού και δέρματος ενός Μουσείου ή εκκλησιαστικού Καθιδρύματος.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Στην τάξη	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή</i>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις	
	Ασκήσεις Πράξης που εστιάζουν στην εφαρμογή μεθοδολογιών και ανάλυση μελετών περίπτωσης σε μικρότερες ομάδες φοιτητών	
Ομαδική Εργασία σε μελέτη περίπτωσης.		

για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS	Εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης έργου	
	Εκπαιδευτική εκδρομή / Μικρές ατομικές εργασίες εξάσκησης	
	Αυτοτελής Μελέτη	
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ		
Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης		
<p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμών, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>		
<p>I. Γραπτή τελική εξέταση (60%) που περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής - Ανάλυση επεμβάσεων συντήρησης, ηθικών ερωτημάτων ή γενικών σκοπών στην συντήρηση υφάσματος - Συγκριτική αξιολόγηση στοιχείων θεωρίας <p>II. Κατάθεση γραπτής εργασίας (40%)</p>		

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Προτεινόμενη Βιβλιογραφία :

Γενική:

- Ανδρεοπούλου- Μάγκου, Ε και Μαριολόπουλος. Θ. 2006. *Το δέρμα, δομή, τεχνολογία, φθορά, συντήρηση, ανάλυση*. Αθήνα: Στέλλα Παρίκου & ΣΙΑ Ο.Ε.
- Βλέσσας, Μ και Μαλάκου, Μ. 2010. *Ιστορία του Χαρτιού*. Αθήνα: Εκδόσεις Αιώρα.
- Hunger, H. 1995. *Ο κόσμος του βυζαντινού βιβλίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτο του Βιβλίου-Καρδαμίτσας.
- Περιβολιώτου, Μ. 2004. *Η Τέχνη του Υφάσματος-Υφαντική*. Τόμος II. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων
- Hannelore, E., Hermann, H., Marianne, H., Dieter, M and Werner, R. 1996. *Ιστορία της Ενδυμασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Κατσαρδής- Hering, O. 2003. *Τεχνίτες και Τεχνικές Βαφής Νημάτων*. Αθήνα: Ηρόδοτος.
- Payne, Winaker, Fanel και Beck. 2004. *Ιστορία της Ενδυμασίας* Τόμος I. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Ειδική:

- Αποστολάκι, Α. 1999. *Τα Κοπτικά Υφάσματα του Έν Αθήναις Μουσείου Κοσμητικών Τεχνών*. Ναύπλιο: Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα.
- Ασημένος, Κ. 1988. Προβλήματα και συντήρηση του οργανικού υλικού, ιδιαίτερα του δέρματος. *Εκπαιδευτικό Σεμινάριο. Συντήρηση Λαογραφικών Αντικειμένων*, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, 7-10 Νοεμβρίου, 1988. Αθήνα: Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού- Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, σελ. 59.
- Βάμβουκας, Γ και Καρσαμπά, Δ. 1990. *Χαρτοβιομηχανία και επιλεγμένα τελικά προϊόντα*. Αθήνα: IOBE.
- Βλαχοπούλου-Καραμπάνα, Ε. 1998. *Χρυσοκέντητα Αμφια & Πέπλα*. Άγιον Όρος: Ι. Μ. Ιβήρων.
- Βλέσσας, Μ., Μαλάκου, Μ., Μαντούβαλος, Ι., Ζηζοπούλου, Α., Αλεξίου, Μ., Εμμανουλοπούλου, Ε., Ματθαίου, Σ και Μανσούρ, Κ. 2008. *Βιομηχανίες χάρτου στην Ελλάδα (19^{ος}- 20^{ος} αιώνες)*. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
- Γκιώνη, Μ. 2005. *Η Αρχή της Υφαντικής στην Ελλάδα*. Αθήνα: Περιοδικό *Corpus*, Τεύχος 72, σ. 30-37.
- Γκλίνος, Α. 1988. Τα προβλήματα του παλαιού δέρματος και η συντήρηση του. *Εκπαιδευτικό Σεμινάριο. Συντήρηση Λαογραφικών Αντικειμένων*, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, 7-10 Νοεμβρίου, 1988. Αθήνα: Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού- Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, σελ. 53- 55.
- Durand, M and Saragoza, F. 2002. *Egypte, la trame de l'Histoire: Textiles pharaoniques, coptes et islamiques*. Paris: Somogy Editions d' Art.
- Emery, I. 2009. *The Primary Structures of Fabrics*. London: Thames and Hudson.
- Johnstone, P. 1967. *The Byzantine Tradition in Church Embroidery*. London: Tiranti

- Jolivet- Levy, C and Garidis, M. 2011. *Tissus Coptes Et Icones*. Paris: Bybliothèque Byzantine.
- Hannelore, E., Hermann, H., Marianne, H., Dieter, M and Werner, R. 1996. *Ιστορία της Ενδυμασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Καρύδης, Χ. 2006. Πέτασμα Ωραίας Πύλης από τον Ι. Ν. Αγίου Φωκά (Τουρκία). Καταγραφή φθορών και επεμβάσεις συντήρησης. *Περιοδικό Αρχαιολογία & Τέχνες*, Τεύχος 101, σελ. 67-71.
- Καρύδης, Χ. 2006. Θεωρητική Προσέγγιση στην Προβολή των 'Ιερών Υφασμάτων' ως Οπτικοακουστικά Εκθέματα. 3^ο Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη 5-8 Ιουνίου.
- Καρύδης, Χ. 2008. *Ο Σάκκος του Αγ. Νήφωνος: Ιστορία- Κατασκευή- Ανάλυση- Διατήρηση*. Συλλογικός Επετειακός Τόμος επί την Συμπλήρωση Πεντακοσίων Ετών από της Κοιμήσεως του Αγ. Νήφων. Άγιον Όρος: Ιερά Μονή Αγ. Διονυσίου.
- Karydis, C. 2010. The Orthodox Christian Sakkos. Repentance Garments dating to the 15th- 20th c. from the Holy Mountain of Athos. Collection Survey, Scientific Analysis & Preventive Conservation. Oxford: British Archaeological Reports.
- Καρύδης, Χ. 2010. Προσθήκες Τμημάτων από Λειτουργικά Ενδύματα της Δυτικής Εκκλησίας σε Ορθόδοξα Αγιορείτικα Υφάσματα, *Περιοδικό Αρχαιολογία & Τέχνες*, Τεύχος 116.
- Καρύδης, Χ. 2012. Υφασμα & Ζωγραφική: Η Αναζήτηση της Ναζαρηνής Τέχνης στα Αγιορείτικα Υφάσματα. Στο: Ζ Επιστημονικό Συνέδριο 'Το Άγιον Όρος στα Χρόνια της Απελευθέρωσης', 23-25 Νοεμβρίου 2012, Αγιορείτικη Εστία, Θεσσαλονίκη.
- Καρύδης, Χ. 2013. Επιγονάτιο του Αγ. Νικολάου του Πλανά: Καταγραφή & Συντήρηση. *Περιοδικό Αρχαιολογία & Τέχνες* <http://www.archaiologia.gr/blog>
- Καρύδης, Χ. 2013. Οι Ιερές Εμβάδες του Αγ. Διονυσίου: Ιστορία & Παράδοση. *Περιοδικό Αρχαιολογία & Τέχνες* <http://www.archaiologia.gr/blog/2013/11/18/οι-ιερες-εμβαδες-του-αγ-διονυσιου/>
- Καρύδης, Χ. 2014. Τα γνωστά & άγνωστα: μελέτη και συντήρηση τεσσάρων Κωνσταντινουπολίτικων λειτουργικών υφασμάτων. Στο: 1^η Συνάντηση Συντήρησης & Μελέτης Εκκλησιαστικών Κειμηλίων, Θεολογική Σχολή της Χάλκης, 12 Ιουλίου, 2014, σελ. 10-12.
- Κορρέ- Ζωγράφου, Κ. 1985. *Μεταβυζαντινή- Νεοελληνική Εκκλησιαστική Χρυσοκεντητική*. Αθήνα.
- Κωνσταντίνου, Ι. 1988. Δέρμα και περγαμινή: ομοιότητες και διαφορές. *Εκπαιδευτικό Σεμινάριο. Συντήρηση Λαογραφικών Αντικειμένων*, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, 7-10 Νοεμβρίου, 1988. Αθήνα: Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού- Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, σελ. 63.
- Ντραβαρινός, Π. 2003. *Ιστορία των Βιβλιοθηκών του Ελληνισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Ντραβαρινός, Π. 2010. *Ιστορία του Ελληνικού Βιβλίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Payne, Winaker, Fanel και Beck. 2004. *Ιστορία της Ενδυμασίας* Τόμος Ι. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Σαρρής, Ν. 2014. Κωδικολογία και Συντήρηση του Τετραεναγγελίου του Οσίου Χριστοφόρου της Παναγίας Σουμελά. 1^η Ημερίδα Συντήρησης και Μελέτης Εκκλησιαστικών Κειμηλίων, Θεολογική Σχολή της Χάλκης, 12 Ιουλίου, 2014. Χάλκη.
- Σαρρής, Ν. 2012. Συντήρηση χειρογράφων από Αιθιοπία. 1^{ος} Κύκλος διαλέξεων για την Συντήρηση και τον Πολιτισμό, ΑΤΕΙ Ιονίων Νήσων-Τμήμα Προστασίας & Συντήρησης Πολιτισμικής Κληρονομιάς, Κεντρικό Αμφιθέατρο, 16 Μαΐου, 2012, σελ. 8.
- Σκαμπαβίας, Κ και Καρύδης, Χ. 2013. Το 'πευκί' της Νέας Μονής Χίου: Επανεξέταση των δεδομένων. Στο: 33^ο Συμπόσιο Βυζαντινής & Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας & Τέχνης, 17-19 Μαΐου 2013, Βυζαντινό & Χριστιανικό Μουσείο, Αθήνα, σελ 97.
- Στουπάθης, Κ και Καρύδης, Χ. 2009. Τα Επιτραχήλια του Αγίου Διονυσίου της Ζακύνθου: Καταγραφή & Προληπτική Συντήρηση, *Περιοδικό Αρχαιολογία & Τέχνες*, Τεύχος 111, σελ. 83-87.
- Lemon, J. 2002. *Metal Thread Embroidery*. London: Batsford B.T.